

ISSN 2450-6486

<http://ehs.eeipsy.org>DOI: <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2022.4.03>

УДК 37.01+378.4:81

This publication was made with the funds of a joint Grant of
EEIP (Ukraine - France) and ChF "Education: Future"

Олена ГРАБОВСЬКА

Перспективи впровадження міжнародного досвіду білінгвізації закладів вищої освіти в Україні в умовах сучасних геополітичних викликів

OLENA GRABOVSKA. Perspectives of implementing the international experience of bilingualisation in higher education institutions in Ukraine amidst current geopolitical challenges.

In the time of crisis transformations, Ukraine faces the challenges of elaboration its own strategy for the development of higher education institutions. Introduction of multilingualism practices in educational, research and administrative processes is among them and bilingualization of higher education institutions is one of the models that can ensure adaptation to such changes.

The research aims to generalize practices of bilingualization of higher education institutions in Europe, Asia and South America, discuss their advantages and challenges, and outline the perspectives for the introduction of bilingual education in Ukraine in order to strengthen European integration processes.

In the context of the perspectives of implementing foreign experience of bilingualism at universities in Ukraine, it is proposed to develop relevant official language policies, to recognize the specific role of English as a lingua franca in scientific research, gradually increase the number of English-taught courses in universities, expand the geography of partners in joint scientific research and educational programs, continuously improve language qualifications of teachers and staff, ensure the translation of internal documentation, as well as the publication of summaries of scientific research and dissertations in English.

Keywords: *bilingualism, bilingual education, multilingualism, educational policy.*

Постановка проблеми. З початком повномасштабного втручання росії та отриманням Україною статусу країни-кандидата до Європейського Союзу (ЄС), посилилась необхідність прискорення процесів інтеграції України до європейської спільноти. Окрім ряду політичних та економічних реформ, необхідних для виконання критеріїв членства у ЄС, перед Україною постали виклики соціокультурної трансформації українського суспільства [1]. Серед них – впровадження практик багатомовності соціальних інститутів, зокрема освіти [2].

Європейський вимір багатомовності зумовлений глобалізаційними та міграційними процесами останніх десятиліть та має у своїй основі ідею вільного використання різних європейських мов в освіті, державному управлінні, засобах масової інформації та в суспільстві загалом, що допомагає забезпечити рівні можливості та сприяє формуванню почуття єдності і поваги до різноманіття в об'єднаній Європі.

В умовах кризових трансформацій, перед Україною постають питання вибору власної стратегії розвитку закладів вищої освіти, пошук кращих моделей посилення їх потенціалу щодо різних аспектів інтернаціоналізації, підвищення міжнародної конкурентоспроможності та видимості на європейській і світовій арені. Однією із моделей, яка може забезпечити адаптацію до таких змін, є білінгвізація закладів вищої освіти.

Визначення понять та аналіз останніх досліджень і публікацій. Для потреб пропонованого дослідження білінгвізація визначається як забезпечення використання двох робочих мов у навчальному процесі, наукових дослідженнях, документації, під час

надання неакадемічних послуг студентам та персоналу, у зовнішній комунікації. Для учасників навчального процесу це означає володіння обома мовами на рівні, достатньому для розуміння. Це стосується як представників місцевої спільноти, так і іноземців. Термін «двомовна освіта», який використовується у даній статті, позначає одну із складових білінгвізації ЗВО, а саме – тип освіти, який включає принаймні дві мови навчання (наприклад, одну мову з навколишнього географічного регіону та іноземну мову), що використовується для викладання змісту освіти та передачі знань [3]. Аналіз наукових досліджень та публікацій дає змогу порівняти різні підходи до проблеми впровадження моделей двомовності закладів вищої освіти.

Наукові дослідження останніх років щодо білінгвізації університетів зосереджуються на аналізі відповідних політик та стандартів [4, 5], переваг та викликів, які постають в контексті впровадження білінгвальних практик у закладах вищої освіти [2, 6], а також на розвитку відповідних компетенцій студентів, викладачів та персоналу університетів [7, 8].

Дослідження показали, що впровадження двомовного навчання може покращити такі когнітивні навички, як пам'ять, увага та здатність вирішувати проблеми [9], а студенти, які навчаються двома мовами, демонструють більш розвинені компетенції міжкультурної та полікультурної комунікації [10]. Двомовність також підвищує конкурентність випускників на ринку праці та дозволяє отримати кращий доступ до академічних ресурсів [11].

Серед викликів запровадження двомовного навчання дослідники зазначають, проблеми оцінювання володіння мовою у багатомовних аудиторіях [11, 12], фінансовий тягар надання мовної підтримки, а також загрозу соціального виключення окремих студентів через нижчий рівень володіння мовами, які використовуються під час навчального процесу. Так, Вез зазначає, що вивчення іноземних мов у школі було привілеєм молоді вищих соціальних верств аж до другої половини 20 століття [7], а Сакамото підкреслює, що політика двомовності іноді може призвести до дискримінації за мовною ознакою [13]. Гострі дискусії викликає також потенційна загроза мовної напруженості, яка є наслідком впровадження багатомовних стратегій в університетах [8].

Підсумовуючи, у літературі підкреслюється, що хоча двомовність в університетах може принести численні переваги, для навчальних закладів важливо ретельно розглядати потенційні

виклики та впроваджувати політику, яка сприяє інклюзивності та повазі до мовного та культурного різноманіття.

Актуальність дослідження. Врахування прогресивно-го світового досвіду з особливим фокусом на збільшенні частки англomовного контенту необхідне для пришвидшення інтеграції освітнього та наукового середовища до європейського та світового наукового простору. Сьогодні в Україні процеси впровадження другої мови у закладах вищої освіти спрямовані, передусім, на студентів-українців та викладачів іноземних мов. Так, з листопада 2019 року за участі Міністерства освіти та науки України та за підтримки Європейського Союзу в рамках програми ERASMUS+ реалізується проект “MULTIED: розвиток потенціалу підготовки вчителів іноземних мов як шлях до багатомовної освіти та європейської інтеграції України” [14]. Проект спрямований на покращення мовних навичок українців шляхом реформування навчальних програм для вчителів іноземних мов, запровадження нових підходів до навчання іноземних мов та методології CLIL (інтегроване викладання змісту та вивчення мови), розробка стратегії багатомовної освіти для університетів і, як наслідок, розробка Національних рекомендацій щодо багатомовної вищої освіти та інтернаціоналізації в Україні.

Білінгвізація університетів розглядається як важливий крок до європейської інтеграції України, модернізації системи освіти та приведення її до стандартів Європейського Союзу, що обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є узагальнення закордонних практик білінгвізації вищої освіти, аналіз їх переваг та потенційних викликів, а також окреслення перспектив впровадження білінгвальної освіти в Україні задля посилення євроінтеграційних процесів. Для потреб даного дослідження використані приклади університетів Західної Європи, Азії та Латинської Америки як такі, що є найбільш релевантними для процесів в Україні. Пропоноване дослідження не охоплює кейси, білінгвальних регіонів Європи та Північної Америки, оскільки процеси у середовищі традиційної багатомовності суттєво відрізняються за змістом та імплементацією політик білінгвізації освіти на різних рівнях.

Виклад результатів дослідження. Європейські підходи до білінгвізації вищої освіти. У небілінгвальних регіонах Європи компонент білінгвізації вищої освіти прослідковується у трьох основних типах практик.

Першим типом практик є переклад документації закладів з офіційної мови країни на англійську та використання обидвох мовних версій для організації навчального і науково-дослідницького процесів. Такі практики впровадження другої мови застосовують університети, які приймають іноземних викладачів та науковців в рамках дослідницьких та викладацьких візитів. Прикладом може слугувати модель Карлсруерського технологічного інституту (Karlsruhe Institute of Technology, KIT) [15], у якому працюють та навчаються представники понад 120 країн. Розуміючи наявність мовного бар'єру при роботі з документами (бланки, довідники, інструкції з безпеки тощо), адміністрація закладу прийняла рішення забезпечити переклад документів, які найчастіше запитують великі групи користувачів. Додатково були визначені критерії, за якими приймалось рішення про переклад цілого документу або ж підготовки його стислого викладу англійською мовою.

Другим поширеним типом практик включення другої мови у навчальний процес є розробка навчальних курсів іноземною мовою та впровадження програм подвійного диплому (спільних ступенів). Останній напрямок стає все більш поширеним серед українських університетів та нерідко реалізовується в рамках програм академічної мобільності – ERASMUS, ERASMUS MUNDUS, TEMPUS, які фінансуються Європейською Комісією. В Україні законодавчою базою для імплементації практик подвійного диплому (спільних ступенів) є Закон України «Про вищу освіту» [16], розширений Положенням щодо порядку реалізації права на академічну мобільність, затвердженим відповідною Постановою Кабінету Міністрів [17]. Відповідно до чинного законодавства, до напрямів міжнародної співпраці вищих навчальних закладів відносяться, зокрема, створення спільних освітніх і наукових програм з іноземними вищими навчальними закладами, науковими установами, організаціями, а також залучення педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників іноземних закладів вищої освіти для участі в педагогічній, науково-педагогічній та науковій роботі у закладах вищої освіти України [16].

Третій тип практик об'єднує та розширює два попередні. Він відображається у реалізації проектів інтернаціоналізації університетів, які включають комплекс заходів із впровадження англійської мови у навчальний процес та адміністрування закладом. Релевантним для України у цьому контексті є досвід Чорногорії, де

протягом 2019-2022 років за підтримки Європейської комісії в рамках програми ERASMUS+ було реалізовано проект «Сприяння інтернаціоналізації вищих навчальних закладів Чорногорії шляхом ефективного стратегічного планування» за участю національного Міністерства освіти. Проект був спрямований на посилення міжнародної конкурентоспроможності та видимості багатонаціональних закладів вищої освіти, через розробку та впровадження кращої моделі зміцнення потенціалу для різних аспектів інтернаціоналізації [18]. В рамках проекту були розроблені «дорожні карти» щодо посилення інтернаціоналізації університетів, а також виконано ряд завдань, спрямованих на збільшення частки англomовного контенту у навчальному процесі, наукових дослідженнях та у допоміжних структурних підрозділах, зокрема: вдосконалення навичок використання англійської мови викладачами та адміністративним персоналом, розробка каталогу курсів та навчальних матеріалів англійською мовою, проведення літніх шкіл англійською мовою, створення Мовних центрів при університетах для підтримки процесів їх інтернаціоналізації.

Загалом, у Європі історично добре розвинені структури підтримки двомовної освіти, які мають в своїй основі традиції багатомовності та розгалужену інфраструктура для підтримки вивчення та використання мов у наукових середовищах.

Білінгвізація освіти в країнах Азії та Південної Америки. Білінгвізація вищої освіти в Азії та Південній Америці набула поширення у другій половині 20 століття. Зусилля для просування багатомовної освіти та вивчення мов докладаються як на рівні окремих університетів, так і на загальнодержавному рівні. Однак фокус і підходи до білінгвізації можуть значно відрізнятися.

Для прикладу, університет Кюсю в Японії, що є одним із провідних університетів країни, впроваджує програму білінгвізації через створення бази перекладеної документації закладу [19]. Забезпечуючи переклад англійською мовою документів, які зберігаються у різних структурних підрозділах, і надсилаючи їх зацікавленим сторонам, університет працює над посиленням інтернаціоналізації та підвищенням ефективності роботи закладу. За реалізацію програми відповідає Відділ міжнародних зв'язків.

Окремі факультети університету Кюсю пропонують двомовне навчання японською та англійською мовами. Двомовна освіта в Університеті Кюсю спрямована на підготовку студентів до володіння

кількома мовами, підвищення їх конкурентоспроможності на світовому ринку праці та сприяння культурному взаєморозумінню та обміну. Формати двомовної освіти в університеті Кюсю залежать від конкретної програми чи факультету, і включають курси, що викладаються двома мовами, програми мовного обміну та можливості навчання за кордоном.

Двомовна освіта в Сінгапурі стосується політики навчання студентів як англійською, так і другою, як правило, їхньою рідною мовою (китайська, малайська або тамільська). Політика двомовності була запроваджена в 1960-х роках як частина зусиль уряду щодо збереження культурної спадщини різних етнічних груп у Сінгапурі, а також просування англійської мови як основної мови спілкування та базнесу. Сьогодні двомовна освіта залишається ключовим аспектом системи освіти в Сінгапурі і розглядається як спосіб виростити всебічно розвинених багатомовних людей, які готові досягти успіху в глобалізованому світі.

Двомовність у вищій освіті Південної Америки відображається у використанні іспанської та португальської мов, двох найпоширеніших мов у регіоні, як мов навчання в університетах і коледжах. Тенденція включення англійської мови до змісту вищої освіти набула популярності в останні роки, у світлі намагань університетів залучити більше іноземних студентів та науковців. Освітні політики почали включати складову викладання іноземних мов, орієнтовану на налагодження відносин з Європою [11].

Найбільш прогресивною країною у цьому контексті є Колумбія, де урядова політика спрямована на забезпечення білінгвізації вищої освіти, включаючи підтримку розробки курсів, які викладаються іспанською та англійською мовами. Метою таких заходів є підвищення конкурентоспроможності університетів у глобальному масштабі та підготовка студентів до успішного просування на ринку праці, де двомовність стає все більш важливою компетенцією. Національна програма білінгвізації у Колумбії зосереджена на трьох фундаментальних компонентах, на виконання яких виділено десять років: перший – це стратегії підготовки вчителів та розробки навчальних матеріалів, далі – підвищення якості досягнень та фінансування вищої освіти, і третій – координація зусиль з приватним сектором [4].

Однак, впровадження практик двомовного навчання у вищу освіту в країнах Азії та Південної Америки супроводжується знач-

ною долею скептицизму. Висловлювалися занепокоєння щодо якості викладання мови та здатності студентів ефективно спілкуватися обома мовами [4, 5]. Крім того, часто доступні ресурси для двомовної освіти є обмеженими, а багатьом університетам бракує інфраструктури та фінансування, необхідних для надання належної мовної підтримки своїм студентам.

Незважаючи на ці виклики, можна припустити, що тенденція до білінгвізації у вищій освіті в Азії та Південній Америці, ймовірно, збережеться, оскільки переваги двомовності з точки зору посилення глобальної конкурентоспроможності та кращих перспектив роботи для випускників стають все більш очевидними.

Обговорення отриманих результатів. Білінгвізація вищої освіти є важливим напрямком освітніх політик країн Європи, Азії, та Південної Америки. В усіх трьох регіонах широко визнається цінність багатомовності, а уряди та університети докладають зусиль для просування багатомовної освіти. Проте існують й певні відмінності у підходах до білінгвізації вищої освіти, які відображають унікальні культурні, історичні та економічні контексти кожного регіону, а також різні виклики та можливості, з якими вони стикаються у просуванні двомовності у вищій освіті.

Зокрема, у Європі тенденція до двомовності у вищій освіті часто мотивується політикою сприяння багатомовності та культурному різноманіттю. Європейські університети мають давню традицію пропонувати курси, які викладаються кількома мовами, включаючи англійську, французьку, німецьку та іспанську. Основна увага у змісті освіти звертається на формуванні міжкультурних компетенцій студентів, а не лише на розвиток мовних навичок.

Натомість в Азії основна увага приділяється володінню англійською мовою, яка широко використовується як універсальна мова міжнародного спілкування та бізнесу. Численні університети в Азії вимагають від студентів демонстрації знання англійської мови, курси та програми, які викладаються англійською, стають все більш поширеними, а практики включення англійської у процеси викладання, оцінювання та адміністрування стають все більш популярними.

У Латинській Америці, де іспанська мова є домінуючою в більшості країн регіону, зростає визнання важливості вивчення інших мов, таких як португальська та англійська, для сприяння міжкультурному спілкуванню та виходу на міжнародні ринки. Мовна політика заохочує багатомовність, але не вимагає її.

Загалом, у кожному з розглянутих прикладів багатомовність розглядається як важлива компетенція, необхідна для успіху як в академічному і в професійному середовищі, так і на ринку праці та у бізнесі в сучасному глобалізованому світі.

Висновки та перспективи дослідження. Аналіз моделей білінгвізації університетів, які розглядаються як інноваційний спосіб реалізації стратегій інтернаціоналізації, переконують в їх достатньому потенціалі і результативності. Цей напрямок реформування вищої освіти інтенсивно розвивається як в європейських країнах так і в країнах Азії та Південної Америки. Практика використання декількох мов у навчальному та науково-дослідницькому процесах університетів є цінним надбанням, яке може сприяти розвитку більш інтегрованої, динамічної та конкурентоспроможної України у європейському та глобальному світовому контекстах.

В контексті перспектив впровадження іноземного досвіду білінгвізації університетів в Україні для посилення процесів європейської інтеграції, доцільно буде виділити наступні кроки:

1. В університетах розробити офіційні мовні політики, які визначають мови, що використовуються для навчання і наукових розробок у закладі, дотримуючись при цьому відповідного національного законодавства і нормативно-правових актів щодо використання мови в освіті.
2. Визнати специфічну роль англійської мови як *lingua franca* у наукових дослідженнях. Поступово збільшувати кількість англійських курсів до першого відсотка від загального об'єму навчальних предметів. На першому етапі пропонується забезпечити третину навчального контенту англійською мовою з подальшим зростанням до двох третин.
3. Розширювати географію партнерів спільних наукових досліджень та навчальних програм, залучаючи до навчального та науково-дослідницького процесів запрошених науковців і практиків країн Європи
4. Забезпечити переклад внутрішньої документації, а також публікацію резюме наукових досліджень і дисертацій англійською мовою; налагодити процеси вибіркової перевірки якості такого перекладу.
5. Забезпечити підвищення кваліфікації викладачів-предметників в частині використання англійської мови в навчальному процесі. Надавати підтримку у вивченні іно-

земної мови, через пропозиції мовних курсів або програм мовного обміну.

Водночас, при плануванні реформи білінгвізації, необхідно вжити заходів для уникнення ризиків, пов'язаних із зниженням якості навчання, зростанням його вартості у зв'язку з необхідністю підготовки матеріалів та ресурсів кількома мовами, збільшенням розриву між студентами, які володіють іноземною мовою на різних рівнях.

У підсумку, білінгвізація вищої освіти потенційно сприятиме інтеграції України до європейських інституцій та зміцнення культурних та економічних зв'язків з Європою. Цей підхід має на меті підготувати українських студентів до глобалізованого та взаємопов'язаного світу та озброїти їх відповідними мовними та міжкультурними компетенціями, необхідними для конкуренції на європейському та світовому ринку праці.

References:

1. Поліщук Ю. Соціокультурні трансформації в сучасній Україні як об'єкт дослідження вітчизняних науковців. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2016. Вип. 2. С. 4-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2016_2_3 (дата звернення: 12.02.2023)
2. Шапран Д., Мацнева Є. Університет як інституціональне середовище розвитку білінгвізму. *Інтелект. Особистість. Цивілізація: Науковий журнал*. 2017. Вип. 15. С.26-36. URL: http://elibrary.donnuet.edu.ua/886/1/shapran_matsneva_article_15_10_2017-converted.pdf (дата звернення: 14.02.2023)
3. Beacco J., Byram, M. From Linguistic Diversity to Plurilingual Education: Guide for the Development of Language Education Policies in Europe. Strasbourg. Language Policy Division. Council of Europe. 2007. 119 p. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802fc1c4> (дата звернення: 12.02.2023)
4. Martínez S. Bilingualism in Colombia Higher Education. *Enlètawá Journal*. 2016. Vol. 9, No 2. P. 91-108.
5. Motobayashi K. State management of bilingualism: a comparative analysis of two educational language policies in Japan, *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*. 2018. Vol. 23, No 10. P. 1175-1191. DOI: 10.1080/13670050.2018.1436518
6. Бойко М. Функціонування української мови в умовах мультикультуралізму. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Том 31 (70), № 3, Ч. 1, С. 6-10. DOI: 10.32838/2663-6069/2020.3-1/02
7. Vez J. Multilingual Education in Europe: Policy Developments. *Porta Linguarum: revista internacional de didáctica de las lenguas extranjeras*. 2009. ISSN 1697-7467. No 1. P. 7-24. DOI: 10.30827/Digibug.31856.

8. Doiz A., Lasagabaster D., Sierra J. Globalisation, internationalisation, multilingualism and linguistic strains in higher education. *Studies in Higher Education*. 2013. Vol. 38, No 9. P. 1407-1421, DOI: 10.1080/03075079.2011.642349
9. Cots J.-M., Lasagabaster D., Garrett P. Multilingual policies and practices of universities in three bilingual regions in Europe. *International Journal of the Sociology of Language*. 2012. No 216. P. 7-32. DOI: 10.1515/ijsl-2012-0037.
10. Mejía A.-M. Bilingual Education in Colombia: Towards a Recognition of Languages, Cultures and Identities. *Colombian Applied Linguistics Journal*. 2006. P. 52-168. DOI: 10.14483/22487085.176.
11. Joya M., Cerón A. Reflections on the Process of Bilingual Education in Latin America: A Perspective from Globalization. *GIST – Education and Learning Research Journal*. 2013. No 7. P. 230–244. URL: <https://latinjournal.org/index.php/gist/article/view/616>
12. Hélot C., Cavalli M. Bilingual Education in Europe: Dominant Languages. In: Garcia, O., Lin, A., May, S. (eds) *Bilingual and Multilingual Education*. Encyclopedia of Language and Education. Springer, Cham. 2017. P. 1-18. DOI: 10.1007/978-3-319-02324-3_26-3
13. Sakamoto M. Moving towards effective English language teaching in Japan: issues and challenges. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. 2012. Vol. 33 No 4. P. 409-420, DOI: 10.1080/01434632.2012.661437
14. Foreign Language Teacher Training Capacity Development as a Way to Ukraine's Multilingual Education and European Integration. *Projects – Erasmus+ – European Union: web-site*. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/search/details/610427-EPP-1-2019-1-EE-EPPKA2-CBHE-JP> (дата звернення: 08.02.2023)
15. International at KIT: Important documents also in English. *KIT – The Research University in the Helmholtz Association: web-site*. URL: <https://www.intl.kit.edu/ia/19070.php> (дата звернення: 08.02.2023)
16. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 09.02.2023)
17. Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 р. № 579. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.02.2023)
18. Fostering Internationalization at Montenegrin HEIs through Efficient Strategic Planning. *Projects – Erasmus+ - European Union: web-site*. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/search/details/609675-EPP-1-2019-1-ME-EPPKA2-CBHE-SP> (дата звернення: 08.02.2023)
19. Bilingualization. Global Gateways Kyushu University: web-site. URL: https://www.isc.kyushu-u.ac.jp/intlweb/en/teacher/bilingualization#teacher_bil_1

Transliteration of References:

1. Polishchuk Yu. Sotsiokulturni transformatsii v suchasni Ukraini yak ob'ekt doslidzhennia vitchyznianskykh naukovtsiv. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy*. 2016. Vyp. 2. S. 4-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2016_2_3 (Retrieved on: 12.02.2023)
2. Shapran D., Matsnieva Ye. Universytet yak instytutsionalne seredovyshe rozvytku bilinhvizmu. *Intelekt. Osobystist. Tsyvilizatsiia: Naukovyi zhurnal*. 2017. Vyp. 15. S.26-36. URL: http://elibrary.donnuet.edu.ua/886/1/shapran_matsneva_article_15_10_2017-converted.pdf (Retrieved on: 14.02.2023)
3. Beacco J., Byram, M. From Linguistic Diversity to Plurilingual Education: Guide for the Development of Language Education Policies in Europe. Strasbourg. Language Policy Division. Council of Europe. 2007. 119 p. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802fc1c4> (Retrieved on: 12.02.2023)
4. Martínez S. Bilingualism in Colombia Higher Education. *Enletawa Journal*. 2016. Vol. 9, No 2. P. 91-108.
5. Motobayashi K. State management of bilingualism: a comparative analysis of two educational language policies in Japan, *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*. 2018. Vol. 23, No 10. P. 1175-1191. DOI: 10.1080/13670050.2018.1436518
6. Boiko M. Funktsionuvannia ukrainskoi movy v umovakh multykulturalizmu. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriia: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii*. 2020. Tom 31 (70), № 3, Ч. 1, С. 6-10. DOI: 10.32838/2663-6069/2020.3-1/02
7. Vez J. Multilingual Education in Europe: Policy Developments. *Porta Linguarum: revista internacional de didáctica de las lenguas extranjeras*. 2009. ISSN 1697-7467. No 1. P. 7-24. DOI: 10.30827/Digibug.31856.
8. Doiz A., Lasagabaster D., Sierra J. Globalisation, internationalisation, multilingualism and linguistic strains in higher education. *Studies in Higher Education*. 2013. Vol. 38, No 9. P. 1407-1421, DOI: 10.1080/03075079.2011.642349
9. Cots J.-M., Lasagabaster D., Garrett P. Multilingual policies and practices of universities in three bilingual regions in Europe. *International Journal of the Sociology of Language*. 2012. No 216. P. 7-32. DOI: 10.1515/ijsl-2012-0037.
10. Mejía A.-M. Bilingual Education in Colombia: Towards a Recognition of Languages, Cultures and Identities. *Colombian Applied Linguistics Journal*. 2006. P. 52-168. DOI: 10.14483/22487085.176.
11. Joya M., Cerón A. Reflections on the Process of Bilingual Education in Latin America: A Perspective from Globalization. *GIST – Education and Learning Research Journal*. 2013. No 7. P. 230–244. URL: <https://latinjournal.org/index.php/gist/article/view/616>
12. Hélot C., Cavalli M. Bilingual Education in Europe: Dominant Languages. In: Garcia, O., Lin, A., May, S. (eds) *Bilingual and Multilingual Education*.

- Encyclopedia of Language and Education. Springer, Cham. 2017. P. 1-18. DOI: 10.1007/978-3-319-02324-3_26-3
13. Sakamoto M. Moving towards effective English language teaching in Japan: issues and challenges. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. 2012. Vol. 33 No 4. P. 409-420, DOI: 10.1080/01434632.2012.661437
 14. Foreign Language Teacher Training Capacity Development as a Way to Ukraine's Multilingual Education and European Integration. *Projects – Erasmus+ - European Union: web-site*. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/search/details/610427-EPP-1-2019-1-EE-EPPKA2-CBHE-JP> (Retrieved on: 08.02.2023)
 15. International at KIT: Important documents also in English. *KIT – The Research University in the Helmholtz Association: web-site*. URL: <https://www.intl.kit.edu/ia/19070.php> (Retrieved on: 08.02.2023)
 16. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (Retrieved on: 09.02.2023)
 17. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok realizatsii prava na akademichnu mobilnist : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 12.08.2015 p. № 579. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#Text> (Retrieved on: 09.02.2023)
 18. Fostering Internationalization at Montenegrin HEIs through Efficient Strategic Planning. *Projects – Erasmus+ - European Union: web-site*. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/search/details/609675-EPP-1-2019-1-ME-EPPKA2-CBHE-SP> (Retrieved on: 08.02.2023)
 19. Bilingualization. Global Gateways Kyushu University: web-site. URL: https://www.isc.kyushu-u.ac.jp/intlweb/en/teacher/bilingualization#teacher_bil_1 (Retrieved on: 08.02.2023)

The Author

Olena Hrabovska
Master of Philosophy,
Senior Officer of the Department
of Computer-Aided Design,
Lviv Polytechnic National University,
Lviv, Ukraine;
Visiting Researcher of the Kyushu University,
Fukuoka, Japan
ORCID <https://orcid.org/0000-0001-8244-3259>
E-mail: grabovska@gmail.com

Abstracts

ОЛЕНА ГРАБОВСЬКА. Перспективи впровадження між-народного досвіду білінгвізації закладів вищої освіти

в Україні в умовах сучасних геополітичних викликів. В умовах кризових трансформацій, перед Україною постають виклики вибору власної стратегії розвитку закладів вищої освіти, серед них – впровадження практик багатомовності в навчальний, науково-дослідницький процеси та в адміністративні практики. Однією із моделей, яка може забезпечити адаптацію до таких змін, є білінгвізація закладів вищої освіти.

Метою дослідження є узагальнення практик білінгвізації вищої освіти в країнах Європи, Азії та Південної Америки, аналіз їх переваг та потенційних викликів, а також окреслення перспектив впровадження білінгвальної освіти в Україні задля посилення євроінтеграційних процесів.

В контексті перспектив впровадження іноземного досвіду білінгвізації університетів в Україні для посилення процесів європейської інтеграції, запропоновано розробити офіційні мовні політики, визнати специфічну роль англійської мови як *lingua franca* у наукових дослідженнях, поступово збільшувати кількість англійськомовних курсів в університетах, розширювати географію партнерів спільних наукових досліджень та навчальних програм, забезпечити розвиток мовних компетенцій викладачів та персоналу, забезпечити переклад внутрішньої документації, а також публікацію резюме наукових досліджень і дисертацій англійською мовою.

Ключові слова: білінгвізм, двомовне навчання, багатомовність, освітня політика.

**OLENA GRABOWSKA. Perspektywy wdrażania między-
narodowego doświadczenia bilingwizmu w szkołach wyższych w
Ukrainie w warunkach współczesnych wyzwań geopolitycznych.** W warunkach kryzysowej transformacji przed Ukrainą stoją wyzwania związane z wyborem własnej strategii rozwoju szkolnictwa wyższego, wśród nich – wdrażanie doświadczenia wielojęzyczności w procesach kształcenia i naukowo-badawczym oraz praktykę administracyjną. Jednym z modeli, który może zapewnić adaptację do tego typu zmian, jest edukacja bilingwalna w szkolnictwie wyższym.

Cel badania – połączenie w jedną wiązkę doświadczeń edukacji bilingwalnej w szkolnictwie wyższym w krajach Europy, Azji i Ameryki Południowej, analiza zalet i potencjalnych wyzwań oraz ocena perspektywy wdrażania edukacji bilingwalnej w Ukrainie w celu wzmocnienia procesów integracji europejskiej.

W kontekście wdrażania zagranicznego doświadczenia edukacji bilingwalnej w szkolnictwie wyższym w Ukrainie w celu wzmocnienia procesów integracji europejskiej, zaproponowano opracować oficjalną politykę językową, nadać językowi angielskiemu statut lingua franca w badaniach naukowych, stopniowo zwiększać liczbę wydziałów anglojęzycznych na uniwersytetach, rozszerzać zasięg geograficzny partnerów wspólnych badań naukowych i programów kształcenia, zapewnić doskonalenie oraz rozwijanie kompetencji językowych wykładowców i personelu, zapewnić tłumaczenie dokumentacji wewnętrznej oraz publikowanie streszczeń\recenzji badań naukowych i prac naukowych w języku angielskim.

Słowa kluczowe: *dwujęzyczność, edukacja dwujęzyczna, wielojęzyczność, polityka edukacyjna.*